

Zenon Grocholewski

"Lezioni di diritto patrimoniale canonico", Pio Fedele, [w:] "Libreria Universitaria "Ricerche" Roma, via dei Liburni", 10-12), Roma 1977 : [recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 23/1-2, 256-257

1980

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

w dziedzinie programu. Jej założenia teoretyczne będą realizowane dopiero w początkach w. XIX: w Księstwie Warszawskim przez Izbę Edukacyjną, zwaną od 1812 r. Dyрекcją Edukacyjną, na terenie zaboru pruskiego przez Towarzystwo Szkolne.

Niepodważalną wartością rozprawy S. Olczaka jest to, że należy ona do tych nielicznych prac, które ukazują proces rozwoju szkolnictwa parafialnego na jednym terenie w tak długim okresie.

Jerzy Flaga

Pio Fedele, Lezioni di diritto patrimoniale canonico, Roma 1977 (w sprzedaży w: Libreria Universitaria „Ricerche” Roma, via dei Liburni, 10—12), ss. 114, cena 5500 lirów włoskich.

Omawiana książka zawiera wykłady, które Pio Fedele, profesor zwyczajny prawa kanonicznego na Uniwersytecie Rzymskim, prowadził w r. 1977 na Wydziale Prawa Papieskiego Uniwersytetu Laterańskiego w Wiecznym Mieście. Ten podręcznik zadeedykował A. właśnie Uniwersytetowi Laterańskiemu, na którym przed 45 laty zdobył doktorat z prawa kanonicznego.

A. komentuje najpierw część szóstą trzeciej księgi Kodeksu, zatytułowaną *De bonis Ecclesiae temporalibus* (kann. 1495—1551), następnie część piątą tejże księgi, czyli *De beneficiis aliisque institutis ecclesiasticis non collegialibus* (kann. 1409—1494).

Całość została podzielona na 35 punktów. Nie wyodrębniono przypisów, natomiast cytacje źródeł, książek i artykułów umieszczono w samym tekście, w nawiasach.

Pozytywną cechą omawianego podręcznika do prawa majątkowego Kościoła jest uwzględnienie (choć częściowe) orzecznictwa rotalnego, a głównie prac Papieskiej Komisji do Reformy Kodeksu Prawa Kanonicznego, co nadaje książce pewien szerszy oddech.

Z drugiej strony łatwo zauważyć brak wzięcia pod uwagę nowszej literatury kanonistycznej w omawianym przedmiocie, oraz nowszego orzecznictwa Trybunałów Apostolskich.

A. zbyt dużo miejsca (prawie połowę pracy) poświęca sprawie beneficjów, podczas gdy ta instytucja w większości krajów już nie istnieje, a w projekcie nowego Kodeksu cała wspomniana część piąta trzeciej księgi (kann. 1409—1494) została zredukowana do jednego tylko kanonu, który brzmi następująco: „In regionibus ubi beneficia proprie dicta adhuc existunt, Episcoporum Conferentiarum est, opportunis normis cum Apostolica Sede concordatis et ab ea approbatis, huiusmodi beneficiorum regimen moderari, ea tamen lege ut ratio officii omnino praevaleat et reditus immo ipsa dos beneficiorum ad institutum de quo in can. 16, § 1 (paulatim) conferantur”; czyli w przyszłym prawie powszechnym przewiduje się faktyczne zniesienie systemu beneficjalnego.

Poza tym — omawiając problem nadawania beneficjów (ss. 81—85) i związane z tym prawo patronatu (ss. 96—105) — A. nie wziął pod uwagę art. 18, § 1, motu proprio *Ecclesiae Sanctae* (z r. 1966), którym zostały zniesione rezerwacje Stolicy Apostolskiej nadawania pewnych beneficjów, oraz prawa, przywileje i zwyczaje dotyczące wyboru, nominacji czy prezentacji przy ich nadawaniu. Prof. Fedele, niezbyt szczęśliwie, cytuje ten artykuł mówiąc o systemie beneficjalnym w *ius condendum* (s. 109), chodzi przecież o *ius conditum*.

Wydaje się, że braki te tłumaczą się częściowo faktem podjęcia przez Autora problematyki dla niego nowej, którą się dotychczas niezbyt wiele zajmował w swoich publikacjach.

W każdym bądź razie książka daje zwięzły przegląd problematyki tradycyjnej prawa majątkowego Kościoła z wskazaniem tendencji Papieskiej Komisji do Reformy Kodeksu przy nowym opracowaniu tegoż prawa.

Ks. Zenon Grocholewski

Ks. Tadeusz Pawluk, Kanoniczny proces karny, Akademia Teologii Katolickiej, Warszawa 1978, ss. 242.

Polska literatura kanonistyczna nie obfituje w prace z zakresu prawa karnego formalnego, stąd też z satysfakcją wypada odnotować opublikowaną w 1978 r. nakładem Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie pracę ks. Tadeusza Pawluka, profesora na Wydziale Prawa Kanonicznego ATK i dziekana tegoż Wydziału. Została ona poświęcona problematyce kanonicznego procesu karnego: zarówno postępowania sądowego, jak i administracyjnego. Właśnie poprzez te dwa nurty — sądowy i administracyjny — realizuje się dzieło ochrony kościelnego porządku prawnego, tak ważnego w życiu społeczności Kościoła.

W układzie systematycznym prezentowanej treści można wyraźnie uchwycić trzy części: historyczną, poświęconą sądowemu postępowaniu karnemu oraz dotyczącą administracyjnego postępowania karnego, choć sam autor nie dokonuje tutaj formalnego podziału. Całość, poprzedzona spisem treści i przedmową, została zawarta w dziesięciu rozdziałach; na końcu zamieszczony jest dodatek przytaczający kanony 1933—1959 („De iudicio criminali”) Kodeksu Prawa Kanonicznego (s. 213—218), streszczenie pracy w języku łacińskim (s. 219—220), wykaz bibliografii (s. 221—242). Analizując układ poszczególnych rozdziałów i ich części składowych — ujętych w punkty — można dostrzec pełną przejrzystość i logiczną spójność.

Stało się bardzo szczęśliwie, iż rozdział I (s. 11—68), zatytułowany Zarys rozwoju postępowania karnego w Kościele został poświęcony właśnie historii. Po przedłożeniu uwag ogólnych na temat wymiaru